

ЕЛЕКТРОННЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
Департамент фінансового моніторингу

Асоціація “Незалежна асоціація банків України”,
Асоціація українських банків,
Асоціація “Український Кредитно-Банківський Союз”,
банки України

№ 25-0005/8349 від 29/01/2016

Про використання індикаторів
підозрілих фінансових операцій

Ураховуючи актуальність і важливість питання щодо врегулювання ситуації на валютному ринку України, керуючись статтею 66 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, Національний банк України встановлює такі вимоги щодо діяльності банків.

Банкам необхідно забезпечити здійснення всебічного аналізу та перевірки документів (інформації) про фінансові операції та їх учасників (далі – аналіз документів), які є підставою для:

- купівлі іноземної валюти з метою перерахування за межі України;
- перерахування іноземної валюти за межі України;
- перерахування коштів у гривнях на користь нерезидентів через кореспондентські рахунки банків-нерезидентів, відкриті в уповноважених банках;
- перерахування коштів на користь нерезидентів через філії уповноважених банків, відкриті на території інших держав;

Аналіз документів уключає вивчення суті та мети фінансової операції, інформації про її учасників та здійснюється з метою виявлення індикаторів підозрілої фінансової операції¹, ознак здійснення банком ризикової діяльності², підстав уважати, що характер або наслідки фінансових операцій можуть нести реальну або потенційну небезпеку використання уповноваженого банку з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму або фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

З метою виявлення індикаторів підозрілої фінансової операції аналіз документів має проводитися працівниками банку, які відповідають за функцію валютного контролю та/або іншими працівниками банку, на яких покладено обов’язок перевірки документів, що подаються клієнтами банку до моменту надання інформації/документів до Національного банку України з урахуванням вимог законодавства України у сфері валютного регулювання та валютного

¹ Перелік індикаторів підозрілих фінансових операцій наведений у додатку до цього листа.

² Відповідно до Положення про застосування Національним банком України заходів впливу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 17.08.2012 № 346.

контролю. Під час проведення аналізу документів та підготовки висновку до участі також можуть залучатися працівники підрозділу фінансового моніторингу банку.

Якщо до проведення фінансової операції (наміру здійснення фінансової операції) немає необхідних для проведення аналізу документів (відомостей, в тому числі розміщених в публічних джерелах, зокрема в мережі Інтернет) щодо такої фінансової операції, відомостей про її учасників або ці документи (відомості) не містять достатньої інформації щодо неї (них) та/або за наявності індикаторів підозрілої фінансової операції, то банк має право витребувати від клієнта (представника клієнта) додаткові документи (інформацію), необхідні, зокрема для здійснення аналізу документів (далі – додаткові документи³), у визначених банком обсягах та строки.

Банк має пересвідчитися в чинності (дійсності) поданих клієнтом документів та відповідності їх оформлення вимогам законодавства України. Копії документів, що подаються до банків (у тому числі копії, перекладені на українську мову), засвідчуються підписом керівника (уповноваженої ним особи) та відбитком печатки клієнта (за наявності) або, якщо це передбачено договором банківського рахунку, – в електронному вигляді засобами програмно-технічного комплексу “клієнт-банк”, “клієнт-Інтернет-банк” тощо. В разі можливості перевірки інформації, що зазначена в додатку до цього листа, на підставі публічних джерел, в тому числі в мережі Інтернет, додаткове подання документів клієнтами для здійснення аналізу не вимагається.

У разі наявності індикаторів підозрілої фінансової операції за результатами здійсненого аналізу документів банк до проведення фінансової операції (наміру здійснення фінансової операції) має скласти обґрунтований висновок про наявність або відсутність ознак здійснення банком ризикової діяльності та підстав уважати, що характер або наслідки фінансових операцій можуть нести реальну або потенційну небезпеку використання уповноваженого банку з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму або фінансування розповсюдження зброї масового знищення (далі – висновок) і засвідчити його підписами керівників (працівників, які виконують їх функції) підрозділів валютного контролю та фінансового моніторингу банку.

Якщо підрозділ банку, що виконує функції фінансового моніторингу, також виконує функції валютного контролю, то висновок підписується керівником або працівником, на якого покладено обов’язок керівника підрозділу фінансового моніторингу.

Наголошуємо, що висновок про наявність ознак здійснення банком ризикової діяльності та/або підстав уважати, що характер або наслідки фінансових операцій можуть нести реальну або потенційну небезпеку використання уповноваженого банку з метою легалізації (відмивання) доходів,

³ Перелік додаткових документів (не є вичерпним) наведено в додатку до цього листа.

одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму або фінансування розповсюдження зброї масового знищення має бути підставою для відмови банком у здійсненні (наміру здійснення) фінансових операцій клієнта.

Усі вжиті заходи щодо здійснення аналізу документів банк має підтверджувати документально.

Звертаємо увагу, що в разі необхідності подання банками до Національного банку України у встановлених випадках та порядку пакета документів, крім документів, передбачених нормативно-правовими актами Національного банку України, у разі наявності індикатору(ів) підозрілої фінансової операції, банк має також надати висновок (за кожним зовнішньоекономічним контрактом), анкету клієнта та інші документи/інформацію стосовно вжитих заходів щодо здійсненого аналізу.

Вищезазначені вимоги не поширюються на фінансову операцію, що здійснюється:

на користь держави або під державні гарантії;

за кредитами, позиками, що залучаються відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, або від міжнародних фінансових організацій, членом яких є Україна, або від міжнародних фінансових організацій, за договорами з якими Україна зобов'язалася забезпечувати правовий режим, що надається іншим міжнародним фінансовим організаціям;

за проектами (програмами) міжнародної технічної допомоги, що пройшли державну реєстрацію;

за проектами, що здійснюються на підставі угод між Україною і Європейським Союзом про участь України в міжнародних програмах Європейського Союзу;

у вигляді грантів від міжнародних фінансових організацій, членом яких є Україна, на користь юридичної особи-резидента, фінансування якої здійснюється за рахунок таких грантів та в органах управління якої бере участь Уряд України;

на виконання договорів, укладених резидентами з міжнародними фінансовими організаціями, членом яких є Україна, та до договорів з міжнародними фінансовими організаціями, щодо яких Україна зобов'язалася забезпечувати правовий режим, що надається іншим міжнародним фінансовим організаціям чи резидентам;

на виконання договорів, укладених резидентами з міжнародними компаніями (включаючи їх дочірні та афілійовані компанії), що включені до списку 2000 найбільших публічних компаній світу (Forbes Global 2000)⁴;

⁴ <http://www.forbes.com/global2000/list/>

з метою проведення розрахунків між суб'єктами господарської діяльності України та іноземними суб'єктами господарської діяльності в рамках міжнародних договорів України;

з метою оплати зобов'язань в сумі, що в еквіваленті за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком України на дату включення операції до реєстру⁵, не перевищує 150 000 гривень за кожною окремою операцією, за виключенням випадків наявності ознак дроблення.

Листи Національного банку України від 02.12.2014 № 48-404/71535, від 03.12.2014 № 48-404/72001, від 17.12.2014 № 48-404/75613 та від 18.12.2015 № 25-02002/101317 вважати такими, що втратили чинність.

В.о. заступника Голови

К. В. Рожкова

Вик. Шульга О.О.
☎ 253-54-22
480umon@u0h2

⁵ Відповідно до підпункту 17 пункту 6 постанови Правління Національного банку України від 04.12.2015 № 863 “Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України”.

Додаток
до листа Національного банку України

Перелік індикаторів підозрілих фінансових операцій¹ та додаткових документів, необхідних для проведення аналізу

№	Індикатори підозрілої фінансової операції	Додаткові документи
1	1.1 Обсяг фінансових операцій не збігається з обсягами звичайної ділової активності клієнта	1) Інформація/документи щодо визначення фінансового стану клієнта – юридичної особи та фізичної особи-підприємця: фінансова звітність клієнта – юридичної особи та фізичної особи-підприємця (за наявності), що складена відповідно до вимог законодавства України та отримана банком безпосередньо від клієнта (баланс, звіт про фінансові результати, податкова декларація, додатки до податкової декларації, інша фінансова звітність); 2) інформація/документи щодо визначення фінансового стану клієнта – фізичної особи: копія декларації про майновий стан і доходи з відміткою контролюючого органу України про її отримання (для податкових резидентів України); копія декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру/декларації особи, уповноваженої на
	1.2 Здійснення переказу коштів фізичною особою фінансової операції на суму більше 150 000 доларів США або на суму, еквівалентну зазначеній сумі, у тому числі в гривнях, іншій іноземній валюті, банківських металах, крім фізичних осіб-нерезидентів, що отримують заробітну плату в Україні	

¹ Проведення або намір проведення фінансових операцій (купівлі іноземної валюти з метою перерахування за межі України; перерахування іноземної валюти за межі України; перерахування коштів у гривнях на користь нерезидентів через кореспондентські рахунки банків-нерезидентів, відкриті в уповноважених банках; перерахування коштів на користь нерезидентів через філії уповноважених банків, відкриті на території інших держав; надання згоди на обслуговування операцій за договором (у тому числі внесення змін) щодо отримання резидентами кредитів, позик, поворотної фінансової допомоги в іноземній валюті від нерезидентів [(далі – фінансові операції) тощо], щодо яких виявлені індикатори підозрілих фінансових операцій.

			<p>виконання функцій держави або органу місцевого самоврядування, отриманої, зокрема з Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що формується та ведеться Національним агентством з питань запобігання корупції;</p> <p>копія податкової декларації (декларації про доходи) з відміткою контролюючого органу іноземної країни про отримання (для нерезидентів України) (за наявності);</p> <p>довідка Державної фіскальної служби про суму сплачених податків з доходів фізичної особи;</p> <p>3) інформація/документи, що підтверджують власні фінансові можливості, джерела походження власних коштів та інших активів особи, наявність, розміщення та/або використання активів клієнта, що дають змогу проводити або ініціювати проведення фінансової операції на відповідну суму;</p> <p>4) інформація/документи, що підтверджують наявність економічної доцільності (сенсу) такої фінансової операції та відсутність підозри</p>
2	2.1	Вид продукції, робіт (послуг), що є предметом зовнішньоекономічного договору, не є характерним для звичайної діяльності клієнта	<p>1) документи та офіційна інформація, що можуть підтвердити відповідність суті та розміру фінансової операції клієнта змісту діяльності клієнта, а також змісту діяльності контрагента;</p> <p>2) інформація/документи щодо структури власності, кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) та змісту</p>
	2.2	Невідповідність суті фінансових операцій змісту діяльності клієнта/контрагента	
	2.3	Фінансові операції, що здійснюються на	

		виконання зовнішньоекономічного договору (поставка продукції, виконання робіт, отримання послуг тощо) економічно недоцільні та/або не містять очевидної законної мети	діяльності клієнта/контрагента за фінансовою операцією; 3) інформація/документи, що підтверджують наявність економічної доцільності (сенсу) такої фінансової операції та відсутність підозри
	2.4	Невідповідність між вартістю продукції/роботи/послуги/активу (у тому числі цінних паперів та корпоративних прав), заявленою в правочині/рахунку-фактурі/актах виконаних робіт і її (його) справедливою ринковою ціною, що склалася на ринку ідентичних, а за їх відсутності – однорідної продукції/роботи/послуги/активу (у тому числі цінних паперів та корпоративних прав)	
3	3.1	За зовнішньоекономічним договором відбувається/здійснюється перерахування коштів на користь третьої сторони	1) договори, що є підставою для здійснення фінансових операцій [наприклад, договір щодо заміни сторін у зобов'язанні (під час зміни боржника та/або кредитора), договір поруки тощо], і документи, що підтверджують здійснення розрахунків за зазначеними договорами; 2) інформація/документи щодо структури власності, кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) та змісту діяльності всіх сторін зазначених договорів; 3) документи, що підтверджують стан розрахунків (виконання/невиконання клієнтом зобов'язань за зовнішньоекономічним договором);
	3.2	Фінансові операції за зовнішньоекономічним договором здійснюються: з використанням векселів; поручителем на підставі договорів поруки; на користь сторони, що набула права в результаті відступлення права вимоги у зобов'язанні;	

		сторонаю, що набула зобов'язання в результаті переведення боргу; з використанням зарахування зустрічних однорідних вимог	4) інформація/документи, що підтверджують джерела походження коштів, які використовуються для здійснення фінансових операцій; 5) інформація/документи, що можуть підтвердити відповідність суті та розміру фінансових операцій клієнта його фінансовому стану та змісту діяльності, а також змісту діяльності контрагентів;
	3.3	Наявність угод/додаткових угод, що передбачають постачання продукції на митну територію інших країн	6) інформація/документи, що підтверджують наявність економічної доцільності (сенсу) такої фінансової операції та відсутність підозри
	3.4	Сплата штрафних санкцій, у тому числі за рішенням суду або мировою угодою	
4	4.1	Умови розрахунку за фінансовою операцією передбачають використання компаній-оболонок (shell companies) ²	1) інформація/документи щодо структури власності, кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) та змісту діяльності клієнта/ учасника за фінансовою операцією;
	4.2	Учасник фінансової операції має відповідну реєстрацію, місце проживання чи місцезнаходження в державі (на території), що віднесена Кабінетом Міністрів України до переліку офшорних зон; державі (на території), що не виконує чи неналежним чином виконує рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, які проводять	2) інформація/документи, що підтверджують джерела походження коштів, які використовуються для здійснення фінансових операцій; 3) інформація/документи, що можуть підтвердити відповідність суті та розміру фінансових операцій клієнта його фінансовому стану та змісту діяльності, а також змісту діяльності контрагентів; 4) інформація/документи, що підтверджують наявність економічної доцільності (сенсу) такої фінансової операції

² <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Guidance-transparency-beneficial-ownership.pdf>

<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Money%20Laundering%20Using%20Trust%20and%20Company%20Service%20Providers..pdf>

		діяльність у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення; території, на якій відбуваються військові дії; державі (на території), яка відповідає критеріям, установленим підпунктом 39.2.1.2 підпункту 39.2.1 пункту 39.2 статті 39 Податкового кодексу України, зазначеним у розпорядженні Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 № 977-р	та відсутність підозри
	4.3	Банк контрагента за фінансовою операцією має місце реєстрації у державах Балтії, а місцезнаходження контрагента за межами цих держав	
5	5.1	Перерахування коштів за кордон на виконання імпорتنих договорів (контрактів) як оплата фактично поставленої продукції на митну територію України за митними деклараціями, митне оформлення яких було проведено до 01 січня 2014 року включно	1) інформація/документи, що підтверджують джерела походження коштів, отриманих за основним видом діяльності; 2) фінансова звітність на останню звітну дату, яка підтверджує наявність кредиторської заборгованості у фінансовій звітності клієнта щодо імпорту продукції, митне оформлення якої було проведено більше ніж 2 роки до дати платежу або наміру здійснення платежу, з відміткою органу Державної фіскальної служби;

			3) інформація/документи, що підтверджують наявність економічної доцільності (сенсу) такої фінансової операції та відсутність підозри
6	6.1	Наявність інших ознак підозрілої фінансової операції (на розсуд банку)	1) інформація/документи, що можуть підтвердити відповідність суті та розміру фінансових операцій клієнта його фінансовому стану та змісту діяльності, а також змісту діяльності контрагентів; 2) інформація/документи, що підтверджують наявність економічної доцільності (сенсу) такої фінансової операції та відсутність підозри тощо